

2013

Настя

«Світ, певно, неабияк змінився за ці сто років», – злякано подумала Настя, коли вийшла на вулицю. Стояла пізня осінь, листопад. Повітря було кусючим, аж пощипувало піднебіння, наче вона надкусила яблуко-дичку. Настя застєбнула щільніше пальто, щоб не задував вітер. Йти їй було нікуди. «Може, відшукати вокзал, – подумала вона, – і пересидіти ніч у залі очікування? Та вхід туди, мабуть, за пасажирським квитком». Квитка Настя, звичайно ж, не мала. У сумочці лежали тільки документи новітнього зразка замість колишніх витягів із метрик: її паспорт, доньчине свідоцтво про народження

та одна-єдина залюблена книжка. Настя витягла документи, швидко переглянула і квапно сховала назад. Ніякої підказки вони, звісно ж, не містили.

Настя все ж вирішила пройтися Києвом. Можливо, їй пощастить знайти місце для ночівлі. Проїшла повз новітні корпуси ОХМАТДИТу (ціле місто для лікування дітей!) і його стару будівлю – приземкувату, акуратну, збудовану наприкінці XIX століття для чорноробів та незаможних людей на пожертви благодійника Терещенка. На фасаді уже проглядалися відбитки безжального часу – де-не-де виднілися тріщини й облущена фарба, й ці знаки часу хотілося б стерти, як сліди від пальців зі скляної карафки.

Мчала велика біла машина – збоку, на вузькому червоному тлі, написано «екстрена медична допомога». То ось який вигляд тепер мають карети швидкої! Настя відійшла на хідник, щоб не заважати її рухові. Машина так наполегливо завивала – у цьому часі стільки нових, невідомих звуків. Настя провела її поглядом і, лиш коли швидка зникла за рогом, рушила далі.

Звідусіль її оточували високі будинки, які затискали поодинокі крихітні особнячки. Місто пнулося вгору до запаморочення. Безлисті дерева тягнулися за будинками, та зась – хіба їм сягнути того захмар'я?

Мимохідь робила орієнтири, щоб легко знайти шлях назад. Маєток із вікнами різного кольору; дерево, обплутане ліхтариками; рекламний плакат на її зріст: дівчина з густо напомадженими вустами демонструвала прикраси; дорога зі жвавим рухом – автомобілі

різноманітних конфігурацій та кольорів мчали на неймовірній швидкості.

Настя вдивлялася в обриси сучасного Києва й питала, що ж їй робити далі. Наче місто могло відповісти! Зараз вона тут чужинка. Їй нема до кого йти, нема на кого розраховувати. Вона мусить якимось пристосовуватися й виживати тут, поки шукатиме шлях, як повернутися у свій час. Але про це вона подумає згодом.

Зараз – треба просто йти. Від ходи втишувалися розхитані нерви.

Настя вдихала аромати міста. З рундука пахло смаженим м'ясом – воно крутилося на вертелі, й чоловік у чорних рукавичках нарізав його довгим, добре заточеним ножом. Настя зголодніла, але вона не мала сучасних грошей. Ковтнула слину й пішла далі. А місто повнилося ароматами їжі, наче знущалося! Ось магазинчик, де продавали цукерки. І хоч всі були щільно загорнуті в етикетки, Настя чітко могла вловити запах какао, вафель, горіхів та марципану.

В одному рундуку продавали квіти. Великі відра повнилися ружами, гвоздиками, хризантемами й на дивовижу – ірисами. Настя навіть нахилилася і понюхала, чи вони справжні. Тонкий, ледь вловний аромат залоскотав ніздрі.

Трохи поблукавши, вона вийшла на знайому вулицю. «Велика Житомирська» – прочитала на табличці. Сучасність майже не торкнулася її – тут були здебільшого низькі, добре знайомі їй будинки. Настя наддала ходи і скоро дісталася площі. У неї аж на серці потепліло,

коли вона побачила Софійський собор, Богдана Хмельницького на коні та Михайлівський храм удалині. Наче зустріла старих вірних друзів.

Настя зайшла через біло-блакитну дзвіницю до Софії Київської, але сторож завернув її, буркнувши щось про турнікети та платний вхід. Вона перепросила й повернула назад, на залюднену площу. Неспішно дійшла до Михайлівського собору. Він іншого кольору і наче змінився. Чи їй тільки так здається?

Неподалік пам'ятника княгині Ользі скупчилося чимало люду, проте увагу Насті привабили дві жінки. Та, що в об'ємній жовтій верхній одежині та в'язаній шапочці, – розстелила цупку скатертину на саморобний стіл із струганої дошки на підставках. Заходилася кремсати булку, вивуджену з однієї із величезних картатих синьо-білих торб, що стояли коло їхньої імпровізованої кухні. Інша жінка, в короткому кожушку, почала мазати ті скибки: якісь – паштетом, інші – сирною намазкою із цибулею. Настя добре розчула ці запахи й одразу відчула різкий біль у животі.

Жінка в жовтому одязі кольору стиглого жита помітила її цікавість і гукнула:

– Підходьте! Ми всіх пригощаємо!

Настя наблизилася. Подякувала і несміливо взяла запропоновану канапку. Здається, її рука зрадницьки затремтіла.

– Господи, ви така бліда! Все гаразд? Я зараз вам ще чаю наллю із термоса. Має бути гарячим. – Жінка скоренько дістала зі свого наплічника високу металеву

посудину, відкрутила кришку, клацнула, налила бурштинову рідину, яка ще парувала, в білий стаканчик. – Тримайте. Там є цукор. Допоможе збадьоритися.

Цікаво, з чого цей стаканчик зроблений? Він легко гнувся, коли Настя огортала його долоньями. Приемна теплість розлилася у шлунку. Проста їжа смакувала. Насті захотілося віддячити жінкам. Вона поцікавилася, чи не потрібна їм яка поміч.

– Було б чудово! – одразу ж погодилася жінка в жовтому. – Бутербродів треба на цілу громаду, утрюх справа піде швидше! До речі, я – Леся, – вона обтріпала руку від крихт і простягнула Насті. – А це – Катря. – Катря відклала вбік замащеного в паштет ножа і теж потиснула Насті руку.

– Може, одразу на «ти»? – уточнила Леся. – Не люблю викання, тим паче ми, здається, одного віку.

Настя кивнула. Леся дала їй ножа (він розкладався) і тоненьку рифлену, обробну дошку, а ще – прозорі шарудливі рукавички. З картатої торби визирали округлі крайці булок – жовтаві, як сотні серпневих сонць, – Настя потягнула одну й почала нарізати акуратними скибочками.

– Наче лінійкою поміряні, як у тебе так виходить? Це якась магія! – чудувалася Леся. – У мене «по морю хвиля грає»! Настю, а поріжеш ювелірно ще оті дві палки ковбаси? Я складатиму на батон. Де наші одноразові тарілочки? – і вона потягнулася до стосика білих тоненьких тарілочок, зроблених із того самого матеріалу, що й стаканчик з-під її чаю.

Леся була невеличка на зріст, але напрочуд енергійна. У неї були виразні зелено-карі очі, схожі на волоські горіхи в надтріснутій зеленій шкаралущі, крізь яку проступають коричнюваті проділки твердої оболонки. Ці очі випромінювали доброту, якої Настя конче потребувала зараз.

Поки жінки виконували цю монотонну роботу, без упину гомоніли.

Про те, що влада грабує та бреше, що Яник – російська продажна сволота і краще б він не злив народ, про те, що вже підтягуються люди і з Донецька, і зі Львова – з усенької України – бо свідомі українці ніколи не дозволять недолугим керманичам звести країну зі шляху євроінтеграції.

Голоси їхні перепліталися, як тугі коси плетінки, з вуличним гомоном, Настиним згідливим угуканням та турканням голубів, які позліталися на крихти.

Настя слухала уважно, намагалася бодай щось зрозуміти з того, про що говорили жінки.

Зі Львова... Невже це сталося? Злучена Україна? Її серце забилося швидше. В її часі українці про таке тільки мріяли – країна була поділена між двох імперій... Але якась загроза висить над сучасною Україною. Настя поки не розуміла, яка саме.

Скоро на білих тарілках зависочіли стосики канапок. Катря обгорнула їх чимсь прозорим, що назвала плівкою, а Леся склала в торби. Частину канапок жінки роздали на площі. Люди підходили, брали й щоразу дякували. Решту жінки збиралися віднести на Майдан.

– Ти з нами? – спитали Настю.

Три картаті торби. Звісно, вона з ними. Якщо кожна візьме по одній – ноша буде посильною. Настя стягнула прозорі рукавички – вона досі була в них, руки в них сильно упріли, – підняла сумку і попрямувала за своїми новими знайомими.

Хрещатик змінився до невпізнання,

Насті не видалися знайомими тамтешні будівлі, хіба Інститут шляхетних панянок, що, як коровай, вгорі – жовтий і пишній.

Тут щось відбувалося. Настя ще не розуміла, що саме, але запевне, що щось важливе. Місто хвилювалося, гуділо, повнилося гучними закличками. Увиш звивався дим, темний і їдкий, як від спалених холош. Посеред брукованої вулиці виструнчилися намети, барикади. І над усім цим неспокойним морем – майоріли жовто-блакитні стяги.

Насті аж защеміло в сонячному сплетінні.

Жінки й чоловіки різного віку – від молоді до літніх – підходили до них по їжу. Обличчя інтелігенті, одухотворені, рішучі, в очах у всіх – блиск, це ж не від усюдисущого освітлення такі полиски?

– Бутер – це, звісно, супер, – сказав юнак, беручи з рук Лесі канапку, – але хотілося б чогось домашнього. Пирогів. Чи пиріжків із маком... – мрійливо протягнув він. На вигляд йому було років вісімнадцять, рідкі вусяки пробивалися над губою.

– Звідки такий голодний? – жартома спитала Леся.

– З Могилянки.